

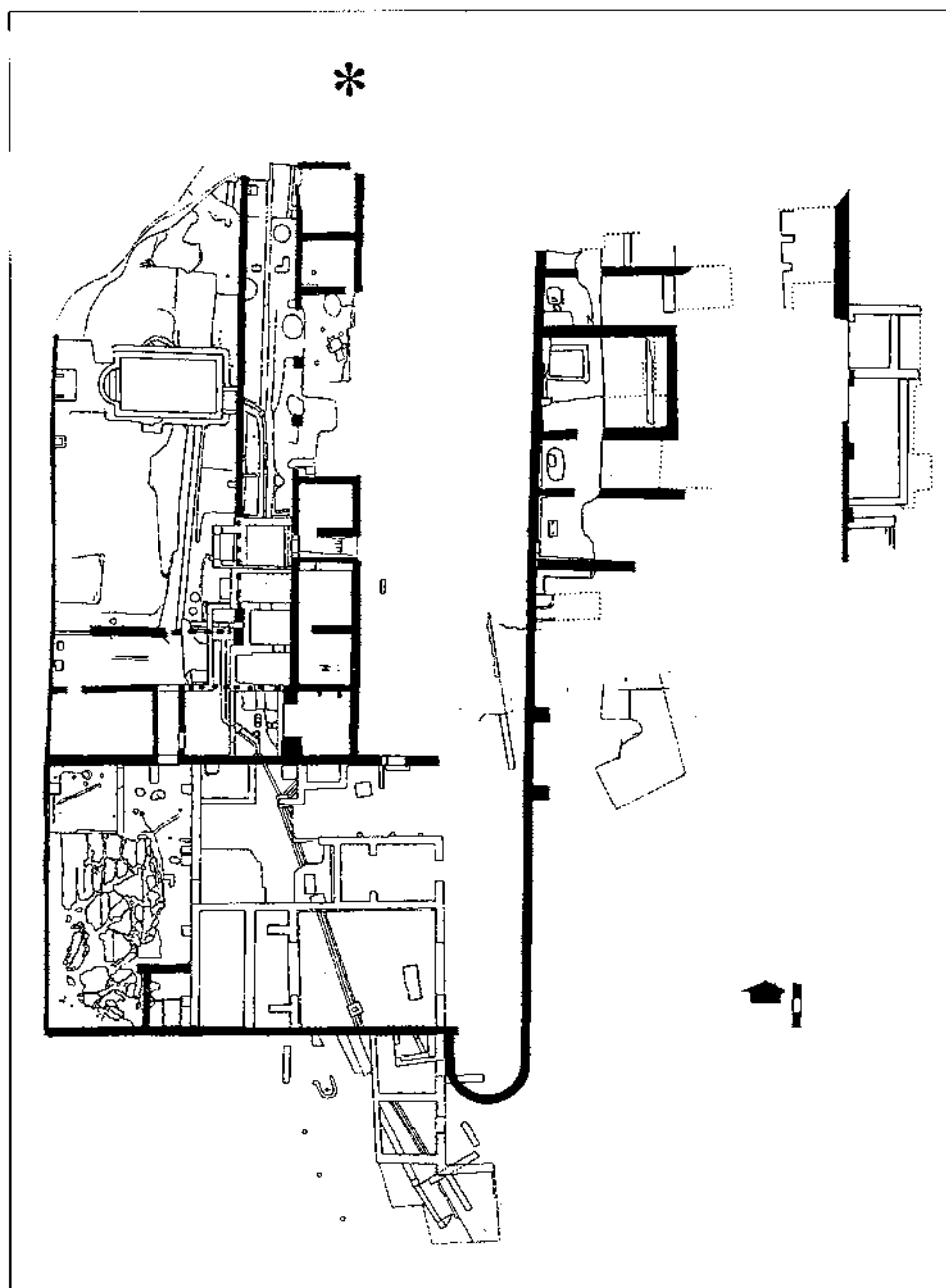
Vil·la romana dels Ametllers (Tossa de Mar, la Selva)

FRANCESCA JIMÉNEZ I LLUÍS PALAHÍ

Aquest important establiment romà es localitza en el vessant oriental del turó de Sant Magí, dins del nucli urbà de Tossa i és un dels més ben conservats de tots els que s'han pogut excavar fins ara. Les restes de les antigues construccions no van ser descobertes fins a principis del segle XX tot i que alguns erudits feien referència a troballes d'època antiga en aquells solars. La va identificar i va començar a explorar-la el metge Ignasi Malé i Farré, l'any 1914. El 1933 es va decidir la consolidació dels mosaics apareguts per part del Museu d'Arqueologia de Barcelona, sota la direcció d'A. del Castilló (1939, 186-267) que va continuar les excavacions. Aquestes circumstàncies van esdevenir cabdals tant pel que fa a la preservació de les estructures que va anar consolidant i restaurant, com per la delimitació de la major part de la *pars urbana* de la vil·la, que en va ser, en darrera instància, responsable de la conservació. Efectivament, allò que és, avui, propietat pública correspon a l'espai que va poder delimitar del Castillo mentre que totes aquelles construccions perifèriques que hi havia més enllà, han estat víctima de l'enorme creixement urbanístic de la segona meitat del segle XX que ha afectat els pobles costaners.

Com a conseqüència de la guerra civil, es van aturar les tasques d'excavació fins que el 1976 es van emprendre de nou els treballs sota la direcció de R. Batista, A. López i M. Zucchitello (1980). Més endavant, el 1985, es va iniciar una altra etapa d'exploracions que es va perllongar fins al 1989 amb una darrera campanya efectuada el 1992 (López, 1992, 73-96; López *et al.*, 2001).

En el decurs de l'any 1999 va començar un nou programa d'intervenció a la vil·la a través d'un conveni entre l'Ajuntament, el Patronat de la Vil·la dels Ametllers i l'Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona. Durant el mes de febrer de l'any 2000 es van realitzar tot un seguit de sondejos a les propietats de l'entorn amb la voluntat de definir-ne límits i superfície i per copsar l'estat de conservació de les restes situades més enllà de l'àrea de propietat pública i per poder fixar l'espai de protecció del jaciment de cara a la sol·licitud d'incoació d'expedient de Bé Català d'Interès Nacional. Altrament, entre el 2000 i el 2004 es van

Figura 1. Els Ametllers. Planta general de la vil·la i situació de les tombes marcada amb un asterisc.

realitzar importants campanyes d'excavació i adequació del lloc per fer-lo intel·ligible i visitable.

La vil·la, ja ho hem vist, se situa en el pendent del turó de Sant Magí, arcerada per ponent i oberta cap a llevant, de cara al mar. Aquestes circumstàncies condicionen tota l'estructura i la distribució de l'edifici. El conjunt construït s'ordena en dos nivells clarament diferenciats. A la part baixa, la zona de treball (*pars rustica*), amb unes quantes construccions destinades a diverses tasques de producció, transformació i emmagatzematge dels productes agrícoles (premses, dipòsits, magatzems...), mentre que l'àrea residencial del *dominus*, es disposa en alçada, en una terrassa elevada a mig aire del pujol, en un punt on, no només es controla la zona de treball sinó una esplèndida panoràmica amb el mar i la badia al fons (fig. 1).

Aquesta doble distribució respon tant a criteris estètics com funcionals. La posició enlairada de la *pars urbana*, permetia gaudir d'unes vistes excepcionals i d'una posició preeminent que no s'hauria aconseguit des de cap altra localització alhora que servia per remarcar-ne simbòlicament la seva importància i la del propietari, fent-la avinent, per aquells que s'hi apropaven des del mar, a molta distància. Per altra banda, la separació entre sector productiu i sector residencial ajudava a recrear la divisió social i a allunyar olors, fresses i enrenou.

L'edifici senyorial es localitza en una petita terrassa artificial situada uns 6 m per sobre de la part baixa del turonet. Es va construir retallant i aplanant la roca a la banda occidental mentre que cap a llevant, es va bastir al damunt d'un terraplenament artificial sostingut per un poderós mur de contenció que corre de tramuntana a migdia i que significava, també, la separació entre *pars urbana* i *pars fructuaria*.

Val a dir que la major part de les estructures conservades pertanyen a una nova definició de la planta de l'edifici d'època d'August. En alguns sectors de l'excavació s'han recuperat restes notables de l'edifici baixrepublicà que va ser completament arrasat per les obres posteriors (Codina *et al.*, 2004, 201-214).

Va ser durant la realització, l'any 2000, dels treballs de delimitació del límit de jaciment que es van posar al descobert les restes de 2 enterraments (Jiménez i Nolla, 2002, 267) (fig. 1). Es van localitzar al costat septentrional de la *pars urbana*, en una zona situada fora de l'àrea de protecció dels Ametllers que no ha estat mai excavada en extensió. Allí, es va obrir un sondeig de 4 m per 3 m i les troballes efectuades van fer possible determinar que l'edifici s'estenia més enllà del clos arqueològic, cap al nord. Que no es trobessin murs ni restes estructurals evidents, s'explica per la seva ubicació. Les excavacions realitzades, més tard, al sud d'aquest sondeig, en espai públic, han permès fixar que justament on es va obrir el sondeig exploratori corresponia, a època antiga, a un dels passadissos d'accés a la vil·la que,

a època imperial va ser l'entrada principal a l'edifici residencial. Va quedar en desús i al baix imperi es va abandonar, esdevenint àrea marginal. És, en aquest context, que cal situar les dues tombes localitzades (**fig. 1**).

Es van trobar molt malmeses. De la primera, només se'n conservava com a límit una *tegula* i les extremitats inferiors del finat, paral·leles. Podem suposar, a partir de la tègula recuperada, que el cadàver hauria estat protegit amb un sarcòfag obrat amb aquelles grans peces ceràmiques, no quedant clar si posades a doble vessant o d'alguna altra manera. Eren les restes d'un adult, disposat decúbit supí i amb el cap a llevant (**fig. 2**).

L'altra es conservava molt pitjor, amb restes molt desfetes del terç superior del cos. Era d'un adult, disposat decúbit dorsal i, també, amb el cap a llevant (**fig. 3**).

En un i altre cas, sembla evident que els difunts van ser sebollits un cop tota la zona romania mig abandonada, com un espai marginal de la vil·la. Cap dels dos enterraments va proporcionar indicis clars per proposar, amb solvència, una datació aproximada. Només podem dir que la fossa obrada per sepultar-los era un abocament que calia datar al segle I de l'era. Per tant, amb el que sabem de la història de l'edifici i per les característiques de les sepultures, proposaríem una cronologia laxa a l'entorn del segle IV.

A la part rústica de la vil·la es van identificar un seguit de tombes que no analitzarem en considerar que pertanyen a un moment molt més avançat de la història de *Turissa*, quan l'edifici dels Ametllers, havia deixat de ser una gran vil·la romana (Zucchitello, 1998, 147-155).

Figura 2. Els Ametllers. Tomba núm. 1.

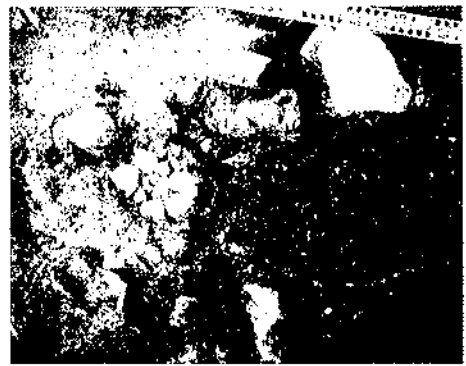

Figura 3. Els Ametllers. Tomba núm. 2.